

Վ Ա Ր Դ Ա Ն Ա Ն Ք

Այս ֆերբուսածը, առնուած է նորատիպ հատո-
րէն («Ազգային Վեճակ») բանաստեղծ Արամա-
յիս Սրապեանի, իբր նմոյշ իր բանաստեղծութեան
եւ իբր ոգեկոչում՝ Ս. Վարդանանց յիշատակին:
Այս հատորին մասին մեր ներկայ թիւին մէջ
հրատարակուած է պատշաճ գրախօսական մը:

ԽՄԲ.

Վաղն առաւօտ, ամէն ոք Շաւարշանա՛յ դաշտին մէջ,
Պիտի զըրահն իր հագնի եւ առնէ տէգը խըրոխտ,
Մինչ մենաճիւ նրժոյցներն իրենց կուրծքերն անյողդողդ
Մըղեն անհաշտ Տղմուտի ալիքներո՛ւն դէմ անկերջ:

Պիտի լսուի կանչը վէս շնորհներուն դուպարի,
Ու փողփողեն զըրօշներն արշալոյսին ծոցին բարկ,
Շարժին վաշտերը ամէն իրարու կից, շարք առ շարք,
Ինչպէս բուքին սաստին տակ արթնցող ծո՛ւլ ամեհի:

Ամէն սրտի պիտ՝ խօսի Աստուծոյ ձա՛յնն անքնին,
Ամէն բազկի մէջ եռայ ցեղին արիւնն անբաւառ,
Յառաջացող դուռներուն վերեւ ճախրեն սիւսաբար՝
Ոսկեճապուռ քուպիճներն երկնաբաղձ հա՛յ հաւատքին:

Պիտի նախճիրը տեւէ մինչեւ հասնի ցայլն ոսկեայ,
Ամէն անկեալ պիտ՝ ըլլայ ազգին մէկ սիւնն անասան,
Ամէն վէրքէ բողբոջեն մանիշակներ եւ շուշան,
Ի դէմ երկնի մէջ փթթող ջինջ աստղերուն շախիւղայ:

Մատենան գունդին դէմ ելլէ Մամիկոնեա՛նն երկնառաք,
Քաջերն ամէն, սուրբերու այս ամբուռոյցքը ահեղ,
Լսուի յորդորն ու պատուէր Դեռնդ Երցին աչազեղ,
Աջն որուն վեհ դէպի փառք կ'ուղղէ հայ զօրքը դիտակ:

Անհաւատար խաղմին մէջ իյնան Վարդանն ու Արսէն,
Սորխոռունին կորովի եւ Դիմաքսեանն իմաստուն,
Կարաւանները փրթին եւ աշտէներն հաստաբուն,
Իյնան մարմինն վըրայ յաղթ Ազատներո՛ւն տարօրէն:

Բայց, մութին մէջ կը հսկէ ոսկեղէնիկ սիրտն հըզօր,
Անպարագիր Եղիշէն, որուն զըրիջն հողեղմայլ
Երգէ այս մահն իմացեալ, դայն պճնելով շողափայլ
Երկնահօլով կենցաղի դափնիներով հեշտօրօր:

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ՆՈՐԱԿԵՐՏ ՀԱՅ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆՆԵՐ

(Շար. Բազմ. 1953. Թիւ 11-12, էջ 228)

ԳԼՈՒԽ Ե.

Բանակցութիւն Գաղղիոյ հետ — Սուլֆե-
րինոյի նախադիմ վրայ — Կը պահանջէ
Կիլիկիոյ գահը:

17. — Լեւոնի թաղերգութեան վա-
րդոյրը կը փոխուի 1859-ի մէջ: Յուն-
ուար 26-ին Արքահօր կ'իմացնէ՝ թէ տե-
սակցութիւն մ'ունեցեր է Շամբորդի կոմ-
սին հետ, եղբայր յիշեալ դքսուհին, եւ
պետական կարեւոր անձ, բնականաբար
իր քաղաքական ծրագիրներու մասին. եւ
կ'ըսէ. «Թերեւս պիտի կատարենք կըրկ-
նակ դաշնակցութիւն մը»: Ի՞նչպէս շու-
տով կ'եղրակացնէր: Փետրուար 6-ին վե-
րստին կը դրէ, առաջարկելով ներկայա-
ցրեն Արքահօր յիշեալ կոմսը, որպէսզի
վկայ ըլլայ դործի մը՝ որ խնդրոյ նիւթ
էր. եւ որու մասին խօսելու համար՝ կը
հայցէ յղել իրեն ծանօթ միաբան մը: Պըն-
դերն ու արդիւնքը յայտնի չեն, բայց ո-
րոշ է՝ որ սկսած էր դիւանագիտական իր
յարաբերութիւնները Գաղղիոյ կառավա-
րութեան հետ: Այդ նամակներուն մէջ իր
հասցէն է՝ Հրպր. Ս. Մաւրիտիոս, Պա-
լատ Շրէօկինդէր. կը ջանար միշտ իրեն
վայել բնակարան մ'ունենալ:

Նախորդ նամակին մէջ կու տայ նաեւ
Ռուսիոյ հետ իր յարաբերութիւններուն
բարեօրոշման աւետիսը: Նոյն պետութեան
նամակ մ'էր ստացեր Հիւրմիւղեան հաս-
ցէին. եւ «Դուք ինքնին տեսաք, կ'ըսէ,
որ Ռուսիա կը ճանչնայ ու ճանչցաւ միշտ
թէ՛ իմ բարձր աստիճանս եւ թէ՛ ծնուն-
դը»:

Ապրիլ 17-ին կը դառնայ դրել նոյն Ար-

քահօր. «Ես պիտի ըսեմ ի դիտութիւն ձե-
զի՝ նաեւ թէ Ես այսուհետեւ հակառակ
չեմ Ռուսիոյ, ոչ ուղղակի եւ ոչ անուղ-
ղակի. այլ մանաւանդ սրտադին ձեռք կը
կարկառեմ այժմ անոր. վասնզի Աղեք-
սանդրի թաղաւորութիւնը նոյն չէ Նիկո-
ղայոսին հետ. եւ կը յուսամ մօտեւս ու-
նենալ արդարապէս արդիւնքն իմ փորձին՝
զոր կատարեցի այդ նկատմամբ». —
յոյս՝ որ սակայն սահմանուած էր միշտ
յոյս մնալու: Եւ կը յաւելու՝ թէ քիչ ա-
տենէն կը մեկնի Վենետիկէն:

1859 տարին միանգամայն սկիզբն է Ի-
տալիոյ ազատութեան ու մեծութեան:
Յունուարին կնքուած դաշինքը՝ Փիէմոն-
թէի եւ Նափոլէոն Գ.ի միջեւ, Ապրիլի
վերջը ծայր տուաւ պատերազմին՝ որ
պիտի ազատագրէր Լոմպարտիան Աւրս-
տրիոյ լուծէն եւ պիտի կցէր Փիէմոնթէի
դահուն: Գեղեցիկ առիթ մ'էր մեր իշխա-
նին համար՝ փորձելու իր բախտը: Արդէն
քիչ թէ շատ մօտեցած Գաղղիոյ, զնաց
մտաւ Նափոլէոնի բանակին մէջ: Պատե-
րազմը երկու ամիս տեւեց. իսկ թէ ի՞նչ ա-
ռանձին քաջութիւններ գործեց հոն Լե-
ւոն՝ չենք գիտեր: Բայց պարծանքն ստա-
ցաւ Յունիս 24-ին վերաւորելու Սուլֆերի-
նոյի յաղթական ճակատամարտին մէջ, իր
ասպնջական Իտալիոյ ազատութեան հա-
մար, «Կարծելով այդպէս տեսնել՝ դեռ
չմեռած՝ իր հայրենիքն ալ», կը խորհըր-
դածէ իր պաշտպանը(1): Իսկ Միլանի
քաղաքապետութեան վկայագիրը կը ճշտէ
նաեւ անոր դերը պատերազմին մէջ. «Լե-

(1) Ճշմ. 8.